

PF 2024

V roku 2024 si pripomíname 130. výročie narodenia významného slovenského modernistického maliara, spisovateľa a publicistu Janka Alexyho.

Január 2024

Príhovor riaditeľky Slovenského inštitútu v Prahe

Lubica Krénová, riaditeľka SIV Prahe | Foto: MZVEZ

Milí priatelia slovenskej kultúry a umenia, milí návštevníci podujatí Slovenského inštitútu,

dovoľte mi, aby som Vás pozdravila v novom roku 2024 a zapriala Vám veľa zdravia, šťastia a úspechov v pracovnom i osobnom živote.

Ďakujem Vám, že ste zachovali priazeň Slovenskému inštitútu v minulom roku aj počas náročného obdobia sťahovania sa a stavebných úprav našich nových reprezentačných priestorov na Hyberskej 1 a navštevovali naše akcie všade, kde sme sa snažili prezentovať slovenskú kultúru a umenie.

V nastávajúcom roku si pripomenieme mnoho významných výročí. Z pohľadu zahranično-politického ukotvenia Slovenska je to predovšetkým 20. výročie vstupu Slovenskej republiky do Európskej únie a Severoatlantickej aliancie. Osemdesiat rokov uplynie od najvýznamnejšieho mílniku novodobých slovenských dejín – Slovenského národného povstania. Pre Slovenský inštitút v Prahe bude významné aj naše jubileum – 30. výročie jeho vzniku, ako úplne prvého v rámci siete Slovenských inštitútov.

Keďže najdôležitejšou úlohou Slovenského inštitútu je prezentácia slovenskej kultúry a umenia, nemožno nespomenúť z tejto oblasti aspoň tie najdôležitejšie výročia.

Úvodná strana nášho e-bulletinu odkazuje k umeleckému dielu **Janka Alexyho**, zakladateľskej osobnosti slovenskej výtvarnej moderny, popredného literáta a kultúrneho organizátora, ktorého 130. výročie narodenia uplynie práve v januári.

Rovnako v januári si pripomínáme 200. výročie od prvého zverejnenia lyricko-epickej básne **Jána Kollára** o oslave vlasti a ženy Slávy dcéra.

Dvesto rokov nás delí aj od narodenia dvoch významných slovenských žien, priekopníčok ženskej vzdelanosti a emancipácie na Slovensku – zhodou okolností žien, ktoré prináležia k štúrovskej generácii. Prvej slovenskej herečky **Aničky Jurkovičovej** a predstaviteľky „šľachty ducha“ **Adely Ostrolúckej**.

Stopäťdesiat rokov nás delí od narodenia zásadných a dodnes inšpiratívnych slovenských spisovateľov – zakladateľa slovenskej realistickej drámy **Jozefa Gregora Tajovského**, ktorý dokázal s veľkým humorom vytvoriť nezabudnuteľné postavy zo života slovenského ľudu, a **Janka Jesenského**, ktorý satirický pohľad zameriaval na slabosti malomestského človeka.

Ďalej si pripomenieme 160. výročie narodenia všestrannej osobnosti **Jozefa Murgaša** – rímskokatolíckeho kňaza, maliara, vynálezcu, priekopníka bezdrôtovej telekomunikácie. V roku 2024 si tiež pripomenieme 130. výročie narodenia filmového tvorca, etnografa a folkloristu **Karola Plicku**, pre ktorého boli rovnocenným domovom Česko aj Slovensko a ktorého práca pre Maticu slovenskú predstavuje veľké slovenské filmové dedičstvo (spomeňme len film *Zem spieva*). Stodvadsať rokov uplynie od narodenia básnika intelektuála, predstaviteľa ľavicovej avantgardy, ale aj „salónneho komunistu“ a obete tzv. buržoázneho nacionalizmu **Ladislava Novomeského**, a stodesať od narodenia básnika **Pavla Horova**, ktorého tvorba je dodnes aktuálna svojím protivojnovým humanizmom.

Tohtoročných „storočníc“ je však najviac. Sté výročie narodenia novinárky a prekladateľky **Agnešy Kalinovej**, folkloristky a spoluzakladateľky súboru *Lúčnica Ľuby Pavlovičovej-Bakovej*, jazykovedca **Šimona Ondruša**, spisovateľa a publicistu **Ladislava Ťažkého**, či tragickej obete komunizmu režiséra **Vladislava Pavloviča**. Pripomienka stého výročia narodenia patrí aj dvom slovenským hercom, **Jozefovi Kronerovi** a **Ladislavovi Chudíkovi**. Prvého z nich najviac doma i vo svete preslávila postava Tóna Brtka v česko-slovenskom filme *Obchod na korze*, ktorý v roku 1966 získal cenu Oscar americkej Akadémie filmových umení a vied; druhý bol nielen vynikajúcim hercom, ale aj recitátorom a propagátorom slovenskej poézie 19. a 20. storočia.

Rok 2024 bude patriť aj iným „storočniciam“, ktoré síce nepatria do oblasti umenia, ale ide o významné osobnosti či udalosti, ktoré nemožno v kontexte ostatných výročí nespomenúť. Sté výročie narodenia lekára, katolíckeho disidenta a väzňa za svoje presvedčenie Silvestra Krčméryho; rímskokatolíckeho kardinála Jána Chryzostoma Korca; či kardinála a emeritného prefekta Kongregácie pre evanjelizáciu národov Jozefa Tomka. Ale v roku 2024 napríklad uplynie aj sto rokov od uvedenia do prevádzky leteckej linky Praha – Bratislava – Košice. A tiež si pripomenieme 100. výročie vzniku Medzinárodného maratónu mieru v Košiciach.

V neposlednom rade v roku 2024 uplynie 105 rokov od narodenia Milana Rastislava Štefánika – štátnika, diplomata, vedca a vojenského letca.

Bohatá minulosť je pevný duchovný základ pre prítomnosť a budúcnosť. Preto sa budeme snažiť prezentovať najmä Slovensko súčasnosti s potenciálom do budúcnosti. **V slovenskej kultúrnej diplomacii je rok 2024 venovaný predovšetkým literatúre a tanečnému umeniu.** V záujme podpory prezentácie slovenskej pôvodnej tvorby sa vrátíme k celoročnému cyklu *Fokus na súčasnú slovenskú literatúru*, ale budeme prezentovať nielen beletriu, ale aj odbornú literatúru. V rámci tanečného umenia sa môžete tešiť na hravé podujatie SLUK-u, ale aj Dni slovenského súčasného tanca. Okrem prioritného zamerania Vám však aj tento rok budeme sprostredkovať slovenské umenie v celej jeho šírke...

Teším sa na stretnutia s Vami!

Lubica Krénová, riaditeľka Slovenského inštitútu v Prahe

LITERATÚRA

ROK LITERATÚRY A TANEČNÉHO UMENIA

FOKUS NA SÚČASNÚ SLOVENSKÚ LITERATÚRU

JAKUB SPEVÁK – *PO FUNUSE*

Moderuje Jakub Pavlovský. Ukážky číta Pavol Smolárik.

31. 1. 2023 o 19:00 | 1. Podzemní antikvariát, Hybernská 22, Praha 1

Slovenský inštitút v Prahe po niekoľkomesačnej odmlke opäť uvádza literárny cyklus s názvom *Fokus na súčasnú slovenskú literatúru*, v rámci ktorého – **v spolupráci so Slovenským literárnym centrom** – predstavíme predovšetkým desiatku finalistiek a finalistov prestížnej slovenskej literárnej **ceny Anasoft litera 2023 za osobnej účasti autoriek a autorov**. Prezentať budeme aj celý rad titulov odbornej literatúry.

Beletristické tituly Anasoft litera v rámci cyklu *Fokus na súčasnú slovenskú literatúru* bude uvádzať novinár, moderátor podcastu o knihách a literatúre na Rádiu Wave a stredoškolský pedagóg Jakub Pavlovský.

Literárna cena Anasoft litera sa udeľuje raz ročne za najlepšie pôvodné slovenské prozaické literárne dielo alebo za preklad pôvodného prozaického literárneho diela autorov, ktorí sú primárne občanmi Slovenskej republiky. Nominovaných je vždy desať kníh, z ktorých odborná porota každoročne vyberie laureáta alebo laureátku.

V rámci cyklu vám na mesačnej báze predstavíme celú „desiatku“ posledného ročníka:

- **Jana Bodnárová, Patchwork v bielej, Aspekt 2022**
- **Jakub Juhász, PS, RUBATO 2022**
- **Slavka Liptáková, Krajina matiek, Petrus 2022**
- **Dušo Martinčok, Nieкто sa nájde, Zrejme 2022**
- **Dominika Moravčíková, Dom pre jeleňa, KK Bagala 2022**
- **Michaela Rosová, Nepokojní spáči, Artforum 2022**
- **Jakub Spevák, Po funuse, KK Bagala 2022**
- **Veronika Šikulová, Líštičky majú rady teplo, Vydavateľstvo SLOVART 2022**
- **Dušan Taragel, Mafiánske balady, Vydavateľstvo SLOVART 2022**
- **Soňa Uriková, Dôvod na radosť, KK Bagala 2022**

Prvým prezentovaným finalistom Anasoft litera je Jakub Spevák, ktorý bol nominovaný za novelu *Po funusue*. Kniha vyšla v roku 2022 vo vydavateľstve KK Bagala.

Autor Jakub Spevák | Foto: Slovenské literárne centrum

Jakub Spevák (1996) pochádza z Malachova (okres Banská Bystrica). Študoval filmovú scenáristiku a dramaturgiu na Vysokej škole múzických umení v Bratislave a v súčasnosti pôsobí ako programový dramaturg a kurátor na Medzinárodnom festivale animovaných filmov Fest Anča. Na konte má ocenenia v literárnych súťažiach Poviedka, Akademický Prešov a Medziriadky. V diele *Po funuse*, ktoré je jeho debutovou zbierkou poviedok, sa Jakub Spevák zaoberá témami smútku a úzkosti.

Po funuse | Foto: Slovenské literárne centrum

„Keď umrie člen rodiny, pozostalí nesmútia za zosnulým, ale nad svojimi premárnenými životmi. Prevládne v nich pocit úzkosti a po kríze nasleduje morálny rozklad, ponárajú sa do svojich vlastných svetov a zabúdajú, prečo sa vlastne stretli. *Po funuse* neoznačuje len obdobie po pohrebe, ale znamená aj prísť niekde príliš neskoro, už nás netreba, zaobišli sa bez nás,“ píše o knihe vydavateľstvo KK Bagala.

VIZUÁLNE UMENIE

ORGANIC DEVELOPMENT

Výstava štyroch súčasných slovenských umelkýň v kurátorskej koncepcii Jany Babušiakovej.

12. 1. – 22. 2. 2024, vernisáž 11. 1. 2024 o 18:00 | Slovenský inštitút v Prahe, Hyberská 1

Foto: Žofia Dubová, Bez názvu (Vlna), 180 x 140cm, akryl a tuš na plátne, 2022

Výstava *Organic development* štyroch žien – maliarok ponúka pohľad do súčasných podôb média malby, asociovaného primárne so ženskou, lyricky prírodnou tvorbou. Hľadá prieniky medzi dvoma homonymami – organický ako prírodný, ale i prirodzený v akceptácii nelineárneho vývoja a náhody, ktorá vnútorne nadväzuje na javy, otláčajúce sa do rastlinstva a krajiny. Či už v primárnom skúmaní horského prostredia Žofie Dubovej alebo v metaforickom rozprávaní Kristíny Mesároš, ukotvenej v krajine, v sekundárne sa vyjavujúcom princípe krajinných prvkov v abstraktnej tvorbe Patrície Koyšovej či maliarskom skúmaní dokonalosti a nedokonalosti prírodných foriem Ivety Stehlíkovej.

Ide aj o odhodlanie k experimentu, akceptovaniu nevypočítateľnosti vývoja a nejasnosti výsledku, povolením náhody či vybočenia, ktoré autenticky prijímajú v rovine techník a výtvarných postupov. Na inej, vnútornej rovine tieto autorky definujú svoje prepojenie s prírodným princípom, ktorý na rozdiel od predpovedateľného vývoja predpokladá nejasnosť, nelineárnosť a nedokonalosť. Je opakom modernistickej utópie o vnášaní poriadku do sveta, potrebe organizácie a vzývania lineárneho vývoja rastu. Namiesto plánovania sa zmieruje s náhodnosťou, necháva sa unášať prirodzeným a autentickým vývojom. Ten sa deje na základe istého princípu, jeho presný dopad a výsledky sú však neisté, podobne ako prírodné javy, formujúce pohoria, vodné toky či lavínové podmienky. Môžeme byť pozorovateľmi a partnermi týchto náhod, ale nevieme ich spútať.

Jana Babušiaková / kurátorka

Žofia Dubová ukončila v roku 2016 štúdium maľby v ateliéri prof. Daniela Fischera na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave, počas ktorého tiež absolvovala stáž v ateliéri skla a zahraničné pobyty (USA, Portugalsko). V roku 2022 obhájila dizertačnú prácu pod vedením doc. Emöke Vargovej v Kabinete kresby VŠVU. Často spracováva námet krajiny, no zároveň ju zaujíma formálna štruktúra diela. Kládne si otázku, ako vzniká obraz a akým spôsobom sa tento systém alebo postup (vzniku diela) prenáša do jeho finálnej podoby – teda, čo to znamená pre obraz a zároveň, čo to znamená pre diváka. Svoje diela prezentovala na viacerých skupinových, ale aj samostatných výstavách na Slovensku, v Českej republike, Poľsku, Nemecku, Rusku, USA, Dánsku, Švédsku, Taliansku, Belgicku, Francúzsku a Portugalsku. V roku 2016 získala Cenu rektora VŠVU a Cenu Slovenskej výtvarnej únie, o rok neskôr sa stala víťazkou Maľby roka VÚB a v r. 2018 získala cenu Nadácie NOVUM. Diela Žofie Dubovej sú zaradené v zbierkach Slovenskej národnej galérie (2020) a MussVerre, Sars-Poteries, Francúzsko (2017).

Patrícia Koyšová je maliarka, experimentátorka obklopená vysokotlakovými zariadeniami. Venuje a predovšetkým abstraktnej maľbe a svoj ateliér nazýva tiež laboratóriom maľby. Rovnako ako tlakový kompresor s objemom 100 litrov je pre ňu dôležitý divák a jeho vlastná imaginácia. Vo veku plnom virtuálnosti, mediálnej únavy a vizuálneho presýtenia, sa snaží priniesť zážitok, ktorý si nárokuje na vlastný priestor a čas. V roku 2016 ukončila doktorandské štúdium v oblasti voľného umenia prof. Ivana Csudaia na VŠVU v Bratislave. Svoju tvorbu prezentovala na mnohých samostatných aj skupinových výstavách nielen na Slovensku a v Českej republike, ale i vo Švajčiarsku, Francúzsku, Nemecku, Maďarsku či Estónsku. V roku 2011 získala Cenu rektora VŠVU, v roku 2021 sa stala finalistkou prestížneho ocenenia Strabag Artaward. Žije a tvorí v Bratislave.

Kristína Mésároš je slovenská maliarka a výtvarníčka, žije a pracuje v obci Scharndorf v Rakúsku. Vo svojej tvorbe naratívny spôsobom vykresľuje vnímanie okolitého sveta. Často je označovaná ako protagonistka magického realizmu, resp. neoromantizmu. Vyštudovala Vysokú školu výtvarných umení v Bratislave, kde absolvovala aj doktorandské štúdium na katedre grafiky a iných médií v ateliéri prof. Vojtecha Kolenčíka. Svoje diela prezentovala na viacerých skupinových, ale aj samostatných výstavách nielen na Slovensku, ale aj v Českej republike, Slovinsku, Rakúsku, Nemecku, Belgicku či Mexiku. Absolvovala mnoho rezidenčných pobytov v Európe i mimo nej, rovnako jej diela sú pravidelne súčasťou medzinárodných umeleckých veľtrhov. V roku 2009 sa stala finalistkou prestížneho ocenenia Strabag Artaward International a Maľba roka 2013.

Iveta Stehlíková je vizuálna umelkyňa pôsobiaca v oblasti klasickej maľby a animácie. Prešla rozličnými ateliérmi, čo sa odzrkadľuje aj v jej tvorbe. Pre jej obrazy je charakteristické prelínanie živočíšnej a rastlinnej ríše, čo vedie k vzniku nových, fantastických foriem, ktoré sú inšpirované napríklad kožou žraloka, tvarmi pásomnice, hmyzom, ale sú úzko späté s listami, stonkami či kalichmi.

Výstava Organic Development je prvou výstavou pri príležitosti 30. výročia vzniku Slovenského inštitútu v Prahe.

INFORMUJEME A ODPORUČAME

KONCERT

PETER LIPA BAND V JAZZ DOCKU

24. 1. 2024 a 25. 1. 2024 o 20:00 | Jazz Dock, Praha

Foto: JazzDock.cz

Slovenský inštitút v Prahe dáva do pozornosti koncert nestora slovenskej jazzovej a bluesovej scény Petra Lipu, ktorý sa v januári vráti do pražského Jazz Docku. Dlhodobá práca s kvalitnými textármi pomohla Lipovi vykryštalizovať hudbu, ktorej základným kameňom je blues, ale nechýba R&B, groove, jazz alebo vocalese a šansón. Jeho skupinu tvoria vynikajúci mladí slovenskí hudobníci, medzi nimi aj saxofonista Radovan Tariška.

Vstupenky na koncert si môžete zakúpiť na tomto [odkaze](#).

KNIŽNÁ NOVINKA

KATARÍNA POLIAČIKOVÁ – *DYM: V TOMTO MESTE SA TAK DOBRE TÚŽI PO INÝCH*

Čierne diery, Bratislava 2023

Foto: Čierne diery

Vyštudovala Vysokú školu výtvarných umení v Bratislave a vystavovala na rôznych miestach v Európe aj v New Yorku. V roku 2011 bola nominovaná na Cenu Oskára Čepana a v roku 2019 jej bola udelená Cena Nadácie NOVUM.

„Ako si z mesta vychodiť domov? Katarína Poliačiková vytvorila pre Čierne diery zbierku textov o Bratislave. O tom, ako sa zžila s mestom, v ktorom na začiatku nikoho nepoznala. Jej príbehy sú emocionálnou geografiou Bratislavy – pozorovaním života v lokalitách s ‚intímnymi súradnicami‘, ako sú napríklad Trhovisko Žilinská, Panenská ulica alebo Sad Janka Kráľa. Texty umelkyne dopĺňa vizuálna príloha v podobe kameňov nájdených na brehu Dunaja,“ píše o knihe vydavateľstvo.

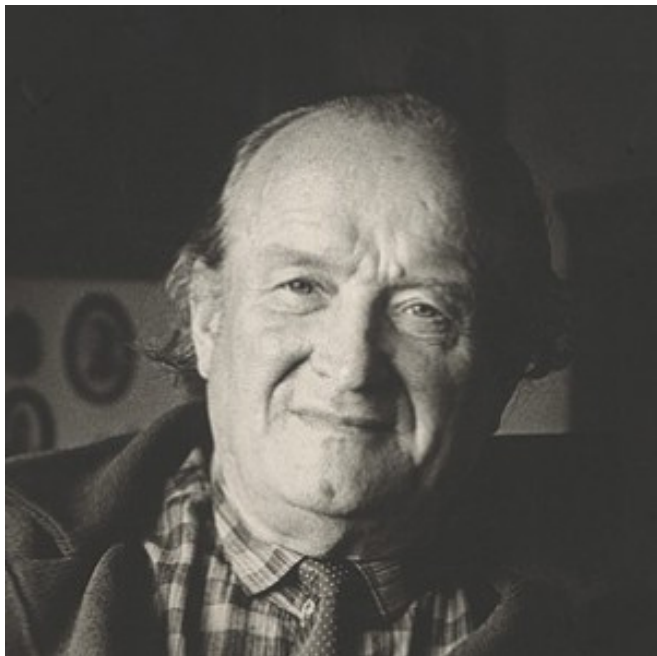
Katarína Poliačiková je slovenská výtvarná umelkyňa a spisovateľka, ktorá vo svojej tvorbe kombinuje fotografiu, video, performance a text.

Združenie Čierne diery sa od roku 2014 venuje architektúre, ktorá je na Slovensku dlhodobo prehliadaná – od bývalých tovární cez chátrajúce kúpele až po ikony modernej architektúry. Historické stavby zobrazujú na grafických dielach, reportáže a výskumy spracúvajú do kníh, venujú sa obnovovaniu pamiatok a angažujú sa v oblasti kultúry a sociálnej práce.

OSOBNOSŤ

JANKO ALEXY (25. januára 1894, Liptovský Mikuláš – 22. septembra 1970, Bratislava)

Maliar, dizajnér, monumentalista, spisovateľ, publicista

Janko Alexy | Foto: webumenia.sk

V januári uplynie stotridsať rokov od narodenia jednej zo zakladateľských osobností slovenskej výtvarnej moderny, literáta a publicistu Janka Alexyho. Rodák z Liptovského Mikuláša študoval na gymnáziu v Lučenci, následne od roku 1912 na poľnohospodárskej akadémii v Mosonmagyaróvári a v rokoch 1916 – 1917 na filozofickej fakulte v Budapešti. V roku 1919 nastúpil na Akadémiu výtvarných umení v Prahe, pričom v rámci štúdia absolvoval aj polročný pobyt v Paríži. Od roku 1912 vystriedal rôzne zamestnania, pracoval napríklad ako lekárenský praktikant v Prievidzi a v rokoch 1917 – 1918 bol vojakom na ruskom a talianskom fronte. V roku 1921 vystavoval spoločne s Gustávom Mallým a Františkom Foltýnom v Bratislave.

Po ukončení štúdia pôsobil ako profesor kreslenia a slovenčiny na bratislavskom gymnáziu a od roku 1927 sa naplno venoval umeleckej činnosti – najprv v Martine, neskôr v Piešťanoch a v roku 1937 sa natrvalo usadil v Bratislave.

Do kultúrneho povedomia vstúpil predovšetkým ako reprezentant moderného slovenského výtvarného umenia. Jeho umelecký program určovala snaha o vytvorenie nového národného prejavu v maliarstve, ktorý by zachytával krásy Slovenska a jeho ľudu. Patril k medzivojnovnej generácii slovenských umelcov ovplyvnených Gustávom Mallým a Martinom Benkom, ktorí sa usilovali o modernú štylizáciu a výraz typicky slovenských motívov. Za Alexyho vrcholné tvorivé obdobie možno považovať 30. roky 20. storočia, pričom jeho zrelú tvorbu charakterizuje redukovaná farebnosť, zjednodušenie tvarov, vyrovnaná a pomerne statická kompozícia a jemná, ale dôležitá funkcia kontúry. Je autorom komorných diel, krajinomalieb a zátiší, no patril tiež k zakladateľom slovenskej tapisérie a venoval sa aj kompozíciám pre architektúru a dekoratívne-monumentálnej tvorbe – vytvoril napríklad farebné mozaikové okná v Divadle P. O. Hviezdoslava v Bratislave. Jeho rozsiahle dielo obsahuje okolo 1 300 olejov, pastelov, tempier a kresieb inšpirovaných ľudovou tvorbou, legendami a krajinou.

Hoci sa primárne presadil ako maliar, počas celého života sa venoval aj literárnej tvorbe. Vydal viac ako dve desiatky kníh, pričom vo svojich impresionisticky ladených poviedkach a románoch často čerpal z osobných zážitkov z detstva a mladosti. Okrem autobiografických prvkov sa jeho próza vyznačuje improvizácnou ľahkosťou, láskavým humorom, sebaironiou a citovou spontánnosťou. Spomenúť možno jeho zbierky krátkych próz *Jarmilka* (1924), *Grétko* (1928) či *Veľká noc* (1930), knihu fejtónov *Na volhej vôľuške* (1932), romány *Hurá!* (1935), *Už je chlap na nohách* (1936), *Zlaté dno* (1940) či *Dom horí* (1942).

Foto: Janko Alexy, Jeseň v Tatrách, 100 x 120 cm, olej, 1942–1945

Janko Alexy bol všestranne kultúrne a spoločensky činný. Spolu s Milošom Alexandrom Bazovským a Zolom Palugyayom v rokoch 1930 – 1933 vytvorili tradíciu putovných výstav, v rámci ktorých popularizovali slovenské výtvarné umenie a v rokoch 1933 – 1937 sa Alexy pokúsil o založenie umeleckej kolónie v Piešťanoch. Zaoberal sa tiež výtvarnou kritikou a esejisticky spracovával životy slovenských umelcov, ktoré v roku 1948 vyšli pod titulom *Osudy slovenských výtvarníkov*. Spolu s prozaikom Gejzom Vámošom vydával od roku 1922 literárno-umelecký časopis *Svojeť* a v publicistike sa zameriaval hlavne na propagáciu slovenského výtvarného umenia. Navyše spolupracoval na vzniku a budovaní zbierkových fondov Vlastivedného múzea v Liptovskom Mikuláši a po vojne sa výrazne zaslúžil o záchranu a obnovu Bratislavského hradu, neskôr aj o rekonštrukciu Trenčianskeho a Spišského hradu.

Za svoje komplexné dielo získal niekoľko domácich aj zahraničných ocenení.

KULTÚRNE DEDIČSTVO

JÁN KOLLÁR: SLÁVY DCÉRA

*Sám svobody kdo hoden, svobodu zná vážiti každou,
ten, kdo do pout jímá otroky, sám je otrok.*

V januári si tiež pripomíname dvesto rokov od prvej publikácie lyricko-epickej skladby *Slávy dcéra* slovenského básnika, zberateľa ľudovej slovesnosti, jazykovedca, estetika, historika a predstaviteľa slovenského preromantizmu a národnobuditeľského hnutia Jána Kollára (1793-1852). Po štúdiu na evanjelickom lýceu v Bratislave a na univerzite v Jene pôsobil Kollár ako kňaz v Pešti, ako profesor na viedenskej univerzite aj ako poradca vlády. V rámci štúdia slovanských jazykov a dejín slovanských národov si vytvoril obraz o slávnej minulosti Slovanov, ktorý v Jene konfrontoval s pozorovaním nemeckej rozpínavosti, povýšenectva a podceňovania iných národov. Osudy zaniknutých slovanských kmeňov na nemeckom území ho primäli zamýšľať sa nad budúcnosťou Slovanov a inšpirovali ho k napísaniu *Slávy dcéry*, v ktorej manifestoval svoju teóriu slovanskej vzájomnosti.

Prvé vydanie *Slávy dcéry* vyšlo v roku 1824 a obsahovalo 140 sonetov rozčlenených do troch spevov. Dielo písané v biblickej češtine sa ďalej rozširovalo a dnes sa doň počíta úvodný Predspev a 615 sonetov, ktoré sa skladajú z piatich spevov. Ústrednou témou básne je láska, ktorú lyrický hrdina vyznáva slovanskej vlasti a svojej milej. Básnikova múza Mína je inšpirovaná Frederikou Wilhelmínou Schmidtovou, s ktorou sa Kollár zoznámil počas štúdií v Nemecku a ktorá sa v lyricko-epickej skladbe mení na vybájenú dcéru Slávy, bohyne Slovanov. V opise jej krás, ktoré evokujú ideál slovanskej ženy, je zjavná zalúbenosť a vrúcnosť citu, ktoré predstavujú odklon od klasicistických zvyklostí a sú predzvestou literárneho romantizmu.

Výraznou témou, pre ktorú sa dielo stalo súčasťou literárneho kánonu a zohralo rolu pri formovaní národnej identity, nie je však láska k žene, ale láska k vlasti, spojená s obrazom utrpenia Slovanov, ponemčovania slovanských kmeňov a oslavou slobody. Túto tematiku rozvíja Kollár predovšetkým v *Predspeve*, ktorého obsahovú štruktúru určuje motív cesty. Lyrický subjekt putuje z Nemecka na územie dnešného Slovenska, pričom sa zamýšľa nad osudmi národov, ktorých územím prechádza. Predspev predstavuje mimoriadne pôsobivú elégiu o slovanskej minulosti, v ktorej víťazilo násilie nad spravodlivosťou.

Hrdina žiali nad zemou Lužických Srbov, ktorí čelili ponemčovaniu a obáva sa, že rovnaký osud stihne aj jeho vlasť. Obracia sa na susedné slovanské národy, reflektuje ich postavenie vo svete, v zmysle demokratických princípov vyzýva proti pasivite jednotlivcov a odsudzuje národy, ktoré zasahujú do slobody iných. Apeluje na Slovanov, aby sa spojili a vychádzajúc z myšlienky všeslovanskej vzájomnosti čelili externým náporom. Burcuje národ k aktivite za svoju záchranu a lepší, slobodný život bez chudoby a biedy, pričom verí v silu zjednoteného slovanského národa uznávaného v celej Európe, ktorý bude spolunažívať s inými štátmi v mieri.

V *Slávy dcére* Kollár básnicky vyjadril svoje idey o budúcnosti Slovanov založené na kultúrnej blízkosti, ktoré teoreticky sformuloval v texte *O literárni vzájemnosti mezi kmeny a nářečmi slávskými* (1836). V jeho koncepcii tvorili Slovania jeden národ s viacerými kmeňmi, spoločným slovanským jazykom s viacerými nárečiami – národnými jazykmi. Sám písal v češtine, no bol zástancom československého jazyka, ktorý mal byť prejavom národnej jednoty Čechov a Slovákov a ich literatúr. Tento spis inšpiroval slovanských vzdelancov ku kultúrnej aktivite a mal výrazný vplyv na formovanie slovenskej aj českej kultúry.

FOKUS NA SÚČASNÚ SLOVENSKÚ LITERATÚRU – DUŠO MARTINČOK: NIEKTO SA NÁJDE

28. 2. 2024 o 19:00 | 1. Podzemní antikvariát, Hybernská 22, Praha 1

Druhá z cyklu literárnych debát s minuloročnými nominantmi na prestížne ocenenie Anasoft litera v spolupráci so Slovenským literárnym centrom. Uvádza pedagóg, editor a rozhlasový moderátor Jakub Pavlovský.

VÝSTAVA ANDREJ HARŠÁNY / RASTISLAV PODOBA / TOMÁŠ ŽEMĽA

29. 2. – 11. 4. 2024 | Slovenský inštitút v Prahe, Hybernská 1

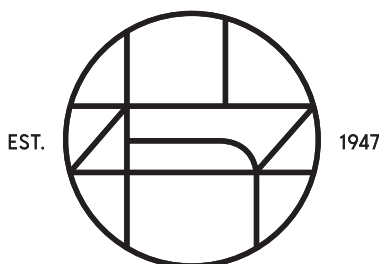
Výstava troch súčasných slovenských vizuálnych umelcov v kurátorskej koncepcii českého kurátora a galeristu Jana Čejku.

Slovenský inštitút Praha
Hyberská 1
110 00 Praha 1, Česká republika
www.slovenskyinstitut.cz
Tel: +420 721 466 298
E-mail: si.prague@mzv.sk

Sponzormi Slovenského inštitútu v roku 2024 je:

JAVORINA

Zmena programu vyhradená.

Účastou na podujatiach Slovenského inštitútu v Prahe dávate súhlas so spracovaním osobných údajov.
Vaše osobné údaje nebudú poskytnuté tretím stranám na ďalšie spracovanie bez vášho vedomia.